

"СВІНЫ" ГРЫП

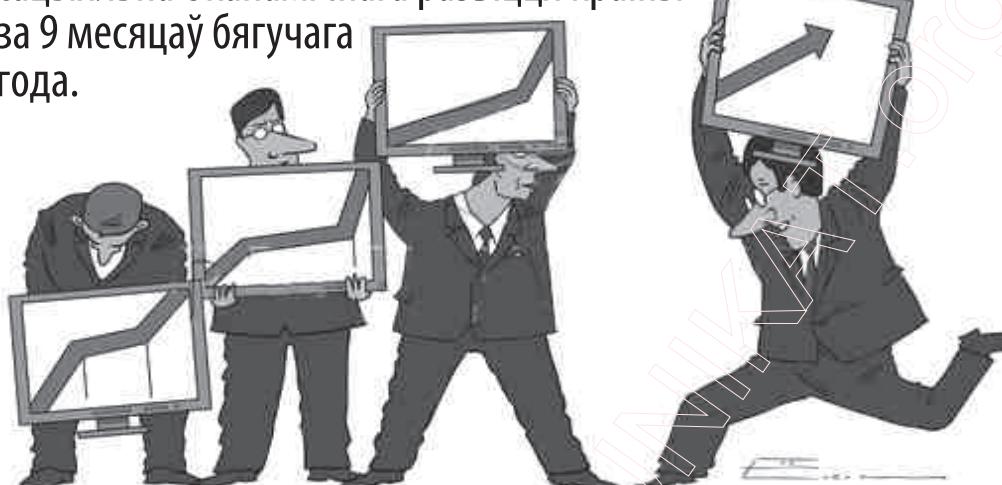
НАДЗЕЯ
ТОЛЬКІ
НА СЯБЕ

СТАР. 4

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЯКОГА МІНІСТРА ПАПРОСЯЦЬ ПЕРШЫМ?

На днях прайшла высокая нарада па выніках сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны за 9 месяцаў бягучага года.

Як ні малюй пераможныя графікі, лепш ад гэтага краіне не стане

Гэтай нарадзе папярэднічала з'яўленне двух афіцыйных варыянтаў прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця на будучы год, якія былі падрыхтаваны Саветам Міністэрства.

Першы прадугледжваў рост валавога ўнутранага працу — на ўзроўні 102—103%, другі — у межах 111—112%. Маўляў, ніхто не здолее авінаваціць Саўмін ні ў манілаўшчыне, ні ў адсутнасці напалеонаўскіх планаў. Здавалася, падсцялілі сабе падушкі "бяспекі" паўсюль. Аднак... Больш за ўсё дасталася на арэхі таму ж ураду. Аляксандрам Лукашэнкам было дадзена даручэнне кіраўніку презідэнцкай адміністрацыі Уладзіміру Макею падрыхтаваць прапановы па кадравых рашэннях адносна члену урада, намесніку Макея Леаніду Анфімаву і старшыні прайўлення Нацбанка Пятру Пракаповічу (не ураду. — В.А.) — скласці адзін прагноз развіцця краіны ў наступным годзе.

Аналітык **Аляксандр Фядута** лічыць, што на мінулай нарадзе нічога асаблівага не адбылося: "Макей павінен займацца кадравымі рашэннямі ў краіне па сваіх прафесійных абавязках? Ён і будзе гэтым займацца з большым імпэтом. Свае прафесійныя абавязкі даўшы будуть выконваць і Анфімав з Пракаповічам".

Фядута перакананы, што калі і "адбудуцца кадравыя ператрусы ва ўрадзе, то яны нічога не зменяць": "У свой час Міклашэвіч (былы генпрокурор, цяпер старшыня Канстытуцыйнага суда. — В.А.) і Васілевіч (былы старшыня Кастытуцыйнага суда, цяпер генпрокурор. — В.А.) памяняліся месцамі. І нешта ад гэтага змянілася?"

Эканаміст **Сяргей Стрыгун** збольшага салідарны з калегам: "Цяпер асабліва патрэбны людзі, якія рызыкуюць, прапаноўваюць нешта новае і часта рызыкоўнае. Але яны не запатрабаваны ў нашай сістэме. Напрыклад, якая карысць з урада, які баіцца пат-

ВЯЛІКАЯ ІСЦІНА АДАМАЙЦІСА

ЛІТОЎСКІ АРТЫСТ
АБ СЭНСЕ
ЖЫЦЦЯ

СТАР. 6-7

4.11-10.11.2009 г.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

ЛІСТ А.Р.

Активісты грамадзянскай кампаніі "Наш дом" у Слуцку сабралі 300 подпісаў пад зваротам вучоных і пісьменнікаў, занепаковыя сітуацыяй з беларускай мовай.

Суправаджальнае пісъмо на імя Аляксандра Лукашэнкі падпісала актыўістка "Нашага дома" Зінаіда Цімашак. У пісьме яна выказвае спадзяванне, што кіраўнік дзяржавы прыме меры па падтрымцы роднай мовы і не дапусціць яе канчатковага знікнення.

Якраз на падставе пагрозы поўнага знікнення беларускай мовы больш за трыста вучоных і пісьменнікаў у жніўні бягучага года зварнуліся з лістом да А.Лукашэнкі, кіраўнікуючакана даўчай і выканана даўчай улады Б.Батуры, С.Сідорскага, міністраў і ўсіх грамадзян Беларусі. У звароце высокім чыноўнікам прапануеца прыняць неадкладныя меры па адраджэнні і далейшым развіцці дзяржаўнай мовы. Галоўнае, што патрабуеца, — адкрыць беларускамоўны ўніверсітэт, інстытуты, у якіх дзецы беларусаў маглі бы вучыцца на роднай мове.

Сабраныя подпісы ў канцы каstryчніка накіраваны ў адміністрацыю презідэнта на імя А.Лукашэнкі. Цяпер случчане чакаюць адказу кіраўніка краіны згодна з Законам аб зваротах грамадзян.

МАРЫЯ ВЕРАС

ВІКТАР АЛЯШКЕВІЧ

ЦІ МОЖНА ПРАЖЫЦЬ НА СЁННЯШНІ СПАЖЫВЕЦКІ МІНІМУМ?

**ЯРАСЛАЎ РАМАНЧУК,
ЭКАНАМІСТ:**

**“НІЯКАГА ДАЧЫНЕННЯ ДА
РЭАЛЬНАГА ЖЫЦЦЯ”.**

— Калі б трэба было жыць які тыдзень на экономіцу на вонратцы, ежы і камуналцы, тады можна пражыць. Усе гэтыя кошыкі вылічваюцца для таго, каб спрагнаваць, што людзі і як купляюць. Потым згодна з гэтымі лічбамі дзяржава разлічвае пенсіі, заробкі бюджэтнікаў. І пасля кажа, што вось вы зарабляеце тры-чатыры мінімумы. Нашы ўлады ідуць не ад заробкаў, якія існуюць сёння ў Еўропе, а хаваюцца за базавымі велічынямі. Але калі ты ўнікнеш у методыку разліку гэтых паказчыкаў, то ўбачыш, што ўзятыя яны абсалютна не з жыцця. Адно крэсле трэба “спажываць” восем гадоў. Ніжняя бялізна — дзве пары ў год. Альбо адна куртка на пяць гадоў. Такія рэчы выклікаюць усмешку ў людзей.

**СВЯТЛНА ЧАСНАКОВА, ПЕНСІЯНЕРКА:
“ГЭТА БЮДЖЭТ ДЛЯ ЗДАРОВАГА ЧАЛАВЕКА”.**

— У мене пенсія крэху большая за гэту лічбу! выжыць на такую суму можна было б, каб не лекі. Яны даражэюць з кожным месяцам.Ix штогод трэба больш, бо павялічваецца колькасць балячак. І каб я не здавала пакой студэнткам, то не ведаю, як бы выжывала. Можа, мене ўжо не было б на свеце. Лекі ў наш час — раскоша.

**СТАНІСЛАЎ БАГДАНКЕВІЧ, ЭКАНАМІСТ:
“ГЭТАЯ ЛІЧБА МАЕ ПРАВА НА ЖЫЦЦЁ”.**

— Тут адназначна не адкажаш. Калі жыць на хлебе і вадзе, дык можна і пражыць. Гэта мінімум, разлічаны на той жа хлеб, малако і яшчэ на нешта. Я не думаю, што сама па сабе лічба дрэнная. Яна мае права на жыццё. Людзі маюць розныя даходы. Наша мінімальная зарплата вельмі маленькая. Для таго, каб большеменш арыентавацца, патрэбен паказчык. Я не думаю, што варта

АФІЦЫЙНА

Сярэднедушавы мінімальны спажывецкі бюджет сям'і з чатырох чалавек з 1 лістапада бягучага года складае Br387 тыс. 690 у разліку на месяц (з 1 жніўня па 31 кастрычніка — Br387 тыс. 920).

Новы МСБ сям'і з чатырох чалавек зменшыўся на 0,1 працэнта, што звязана з сезоннымі распродажамі пладова-агароднінай прадукцыі, раствумачылі ў міністэрстве.

Сярэднедушавы мінімальны спажывецкі бюджет мужчыны працаzdольнага ўзросту з 1 лістапада складае Br464 тыс. 280, жанчыны працаzdольнага ўзросту — Br473 тыс. 630, маладой сям'і з двумя дзецьмі — Br373 тыс. 120, маладой сям'і з адным дзіцем — Br410 тыс. 600, сям'і пенсіянераў — Br344 тыс. 790.

вінаваціць паказчык. Проблема ў tym, што эканоміка наша неефектыўная. Таму вельмі многія людзі жывуць на мяжы пражытачнага мінімуму. Я нядайна чытаў даныя Міністэрства па падатках і зборах, паводле якіх прыкладна 19 працэнтаў мінскіх прадпрыемстваў выплачала зарплату, меншую за пражытачны мінімум. Яшчэ ў дваццаці заробак складаў 2 пражытачныя мінімумы. Эта надзвычай нізкая даходы насельніцтва.

**ВЕРАНІКА СМОЛЬСКАЯ,
ХАТНЯ ГАСПАДЫНЯ:
“ГЭТА ЛІЧБА ДЛЯ АДНАГО
ЧАЛАВЕКА”.**

— Можна. Але толькі аднаму. У сям'і ж, дзе ёсьць некалькі дзяцей... Палічыце. Памножым 387 на пяць, атрымаем 1 935 000. А калі я атрымліваю адну дапамогу на дзіця памерам 200 тысяч, дык муж павінен зарабляць 1 700 000. Дзе гэта ў нас такія зарплаты? Вось і прыходзіца ўціскацца ва ўсім.

КАНСТАНЦІН СКУРАТОВІЧ.

**“У ПАРАЎНАННІ З САВЕЦКІМІ ЧАСАМІ СТАНОВІШЧА
ПАГОРШЫЛАСЯ”.**

— Справа ў tym, што на гэту суму не жывуць. Гэта разліковая адзінка. Яна дазваляе вылічыць нормы мінімальнага харчавання, набраць калорый для “патрэбнай рабочай сілы фізічнай працы сярэдняй інтэнсіўнасці”, нешта такое. Па сутнасці, гэта мяжа беднасці. Насамрэч людзі так не жывуць. Тут уключаны ўсе патрэбы — ежа, жытло, адзенне, камунальныя паслугі. Там нормы такія закладзены, што раз на два гады купляць абу-так. А тэлевізар рэальная пяць гадоў служыць, прас — дзесяць. І адна тысячнай коштупраса ўключана сюды. Гэта для зручнасці падліку. Я на пачатку 90-х служыў у аддзеле па працы і сацыяльнай абароне Мінгарвыканкама. Мінімальны спажывецкі бюджет прымаўся ў 1991 годзе, і па савецкіх цэнах гэта складала 120 рублёў. Па тых нормах на гэтыя гроши можна было жыць. Гэта адпавядала рэальному жыццю ў краіне. У той час стаўка першага разраду адпавядала мінімальному спажывецкаму бюджету. Таму прыбіральшчыца атрымлівала паўтара мінімальнага спажывецкага бюджету і на гэтыя гроши магла жыць. А пасля адварвалі мінімальны спажывецкі бюджет ад стаўкі першага разраду, і яна засталася далёка ззаду. З пункта гледжання мінімальнага спажывецкага бюджету, становішча пагоршылася.

**АЛЯКСАНДР САСНОЎ, ЭКС-МИНІСТР ПРАЦЫ:
“ДЗЯЦЕЙ МОЖНА ТОЛЬКІ РАБІЦЬ”.**

— Тыя, хто згаданыя лічбы вылічваў, кажуць, што на гэтыя гроши можна не толькі пражыць, але яшчэ і працаўаць, і рабіць дзяцей. Не выхоўваць, не гадаваць, а толькі рабіць. Нейкі час за такія гроши пражыць можна, але без усяго, што патрэбна звычайному чалавеку. Толькі праіснаваць. Гэта не ўмоўная лічба. Пад ёй медыцынскія разлікі ёсць, па якіх чалавек можа існаваць. Але набыць шакаладку ўнуку чалавек ужо не зможа. Там гэта не закладзена.

БРАГІН: ПОСТЧАРНОБЫЛЬСКАЯ РЭАЛЬНАСЦЬ

Да аварыі на Чарнобыльскай АЭС у Брагіне жыло 5500 чалавек. У 1994-м засталося 2000. Цяпер, пасля абвешчанай у краіне дзяржаўнай праграмы адраджэння забруджаных радыенуклідамі зямель, насельніцтва вырасла да 3500. Жыццё адраджаецца?

НАРАДЖАЛЬНАСЦЬ РАСЦЕ

Пасля чарнобыльской катстрофы гарадскі пасёлак Брагін Гомельскай вобласці трапіў у зону з правам на адсяленне. 70% жыхароў адсюль з'ехалі. Праз колькі год пасля масавага адсялення былі знесены 339 пустуючых дамоў.

"14 год таму, у каstryчніку 1995 года, мне выпала пабываць у Брагіне на таварыскай футбольнай гульні, — узгадвае тагачасную сітуацыю ў гутарцы з карэспандэнтам "Тут і цяпер" украінскі журналіст Аляксандар Валашчук. — Цудоўна памятаю цалкам спусцеляя вуліцы, парослыя хмызняком пандворкі, закалочаныя дошкамі ваканіцы..."

Цяпер тут адраджаецца жыццё. У Брагін, які па-ранейшаму знаходзіцца ў зоне забруджання (усяго ў некалькіх кіламетрах ад Палескага радыёекалагічнага запаведніка), прыязджae моладзь з ваколіцы. У мясцовай школе вучачца 830 дзяцей. Нараджальнасць упершыню за доўгія гады пачала перавышаць смяротнасць. У горадзе налічваецца больш за паўсотню шматдзетных сем'яў. Беспрацоўе нязначнае — крыху больш за 2%.

У чарзе на жыллё стаяць 347 сем'яў. Аднак уласныя дамы людзі не хочуць будаваць. "Магчыма, за дваццаць год пасля Чарнобыля стварылася такая пісіхалогія, што ўсё павінна зрабіць дзяржава", — распавядае нам намеснік старшыні Брагінскага райвыканкама Валянцін Гануш.

ПАДТРЫМКА СКАРАЧАЕЦЦА

Брагінскі раён на 80% жыве на датацыі. Пры гэтым падтрымка ад дзяржавы няухільна скарачаецца.

Гэтак, скончылася фінансаванне адсялення забруджаных вёсак. Цяпер тут больш не адсяляюць. А вось у суседнім Хойніцкім раёне працягваюць.

"Калі ў 1986 годзе людзі выязджалі з Брагіншчыны, то атрым-

лівалі кампенсацыю за жыллё, садовыя участкі. Сёння ўсе выплаты спыніліся, бо грошай у дзяржавы німа", — адзначаў Валянцін Гануш, дадаўшы, што адразу пасля аварыі зона адсялення мусіла быць не 30 кіла-

Без звыклай аўталаўкі Брагін пакуль не ўյялецца.

метраў, а ўсе 100.

Радыяцыйны фон у райцэнтры вагаецца ад 40 да 70 мікрарэнтген за гадзіну, што ўдвай перавышае норму. "Калі мы замералі ўзоровень радыяцый 29 красавіка 1986 года, праз тры дні пасля выбуху, то яна сягала да 180 мілірэнтген за гадзіну — у тысячу разоў больш за норму", — прыгадвае намеснік старшыні Брагінскага райвыканкама.

Прабукоўвае і праграма Нацбанка па эканамічным пад'ёме Брагінскага раёна. "Пакуль Нацбанк нічога не даў. Нават яшчэ два гады назад Сусветны банк вылучыў гроши на газіфікацыю раёна. Праводзіліся даследаванні жылых дамоў у населеным пунктце Мікулічы і іншых, людзі ўжо былі задаволены, а ў выніку ніхто нічога не даў", — наракае суразмоўца.

"МЯСА ПЕРАСТАЛІ ВЯРТАЦЬ"

Нягледзячы ні на што, працуе і харчовая прамысловасць. У некалькіх дзясятках кіламетраў ад саркафага вырабляюць мясо, малако і іншыя прадукты, якія потым трапляюць у крамы па ўсёй Беларусі. Па словах Валянціна Гануша, з малака яны атрымліваюць "чыстае масла", забруджанае збожжем пускаюць

на вытворчасць спірту. "Што да мяса, то мы працуем у наступным кірунку. Спачатку жывёла гадуеца на розных кармах, а потым ужо на працягу месяца яе харчуюць кукурузным сіласам, які амаль не назапашвае радыяцыю. Як вынік, у апошнія гады нашу пра-

Аднак, на думку кірауніка Кіеўскага каардынацыйна-аналітычнага цэнтра экалогіі і здароўя Юрыя Бандажэўскага, у Беларусі няма комплекснай праграмы аховы здароўя людзей у зоне радыяектыўнага забруджання.

"Кіруючыся ўказаннем прэзідэнта Беларусі, чыноўнікі цяпер займаюцца не проста ліквідацыяй наступстваў катастрофы на ЧАЭС, а адраджэннем гэтых рэгіёнаў, аж да засялення чарнобыльскай зоны. Сёння кантроль уплыву радыяектыўных элементаў на здароўе людзей цалкам знік", — распавёў Бандажэўскі ў каstryчніцкім інтэрв'ю "Німецкай хвалі".

Нагадаем: былы рэктар Гомельскага медыцынскага ўніверсітэта, дзякуючы даследаванням уплыву невялікіх дозаў радыяцыі на арганізм чалавека, трапіў у апалу да ўладаў. Пасля аўбінавачання ва ўзяцці хабару буйны навуковец правёў шэсць гадоў у зняволенні і быў прызнаны міжнароднымі прафаабарончымі арганізацыямі

дукцыю амаль не вяртаючы з мясакамбінату, яна праходзіць радыяцыйны кантроль", — паведаміў суразмоўца.

Чыноўнік кажа, што радыяцый і яны не заўважаюць. Не супраць ён і пабудовы бела-

У мясцовай школе вучачца 830 дзяцей. Нараджальнасць упершыню за доўгія гады пачала перавышаць смяротнасць. У горадзе налічваецца больш за паўсотню шматдзетных сем'яў.

Беспрацоўе нязначнае — крыху больш за 2%.

рускай АЭС: "Калі будзе бяспечнай, хай будуюць".

"ЧЫСТЫ ГОРАД" ЦІ ВАР'ЯЦТВА?

Паводле даных, апублікованых у нядынім зборніку даследаванні адміністрацыі Белідрамета і Дэпартамента па ліквідацыі наступстваў катастрофы на ЧАЭС, гарадскі пасёлак Брагін стане «чыстай» зонай у 2125 годзе. "Узровень радыяцыйнага забруджання цэзіем-137 да таго часу стане менш 1 Кюры на км². Цяпер гэты раінцэнтр, як вядома, дапасуеца да зоны зузроўнем забруджання ад 5 да 15 Кюры на км²", — адзначаў у адным з інтэрв'ю афіцыйнай прэсе начальнік управління па праблемах ліквідацыі катасцрофы на Чарнобыльскай АЭС Гомельскага аблвыканкама Яўген Белаš.

взянем сумлення.

"Павялічваецца колькасць сардэчна-сасудзістых і анкалагічных хвароб, існуе проблема захворанняў шчытападобнай залозы ў дзяцей, якія нарадзіліся ўжо ў XXI стагоддзі", — сцвярджае Бандажэўскі, які з 2006 года жыве за межамі Беларусі.

— Ажыццяўляеца палітыка замоўчвання, хоць сітуацыя са здароўем у гэтым рэгіёне катастрафічная. Павялічваецца смяротнасць і захваральнасць, хто ўдзельнічаў у ліквідацыі наступстваў аварыі на Чарнобыльскай атамнай станцыі і застаўся пражываць у гэтым рэгіёне... Продукты харчавання на тэрыторыі, забруджанай радыяектыўнымі элементамі, — гэта ўвогуле вар'яцтва".

**АНДРУСЬ ХВАЁВЫ,
БРАГІН**

КАБ НЕ ПЛАЦІЦЬ ЧУЖЯ ДАЎГІ

У наш час даволі складана знайсі такога чалавека, які б не меў спраў з банкаўскім крэдым. У ролі прасіцеля ці паручыцеля.

ГРОШЫ ЎЗЯЎ I... ЗНІК

Слоніму Аляксандру (мужчына не захацеў называць сваё прозвішча), які займаеца прыватным возніцтвам, давялося "прымераць" другое згаданае амплуа. Пару гадоў назад адзін знаёмы папрасіў Аляксандра стаць яго паручыцелем у банку. Ён браў на той час буйную суму (9 мільёнаў рублёў) на спажывецкія патрэбы. Аляксандар не быў супраць дапамагчы знаёмому, тым больш што той прасіў досыць пераканаўча: казаў, што няма каму больш за яго паручыцца, маўляў, яго сябры і сваякі ўжо за кагосці «ручаліся».

ПАРАДЫ АД ТІЦ

1. Пільна вывучайце ўсе крэдымныя дакументы, якія вам прапануюць падпісаць.
2. Тысячу разоў пераправерце чалавека, які просіць вас стаць яго паручыцелем.
3. Чым меншы крэдый, па якім вы з'яўляецеся паручыцелем, тым меншая ваша асабістая рызыка.

«Ды і не думаў я тады, што гэты чалавек мяне падвядзе, — кажа Аляксандар. — Працавалі разам, я ведаў яго даволі нядрэнна. І калі ў дамове паручыцельства прачытаў нешта накшталт "паручыцель абавязваецца ў выпадку невыканання або неналежнага выканання даўжніком сваіх абавязкаў па крэдымнай дамове вярнуць крэдый у поўным аб'ёме", то не надаў гэтым словам адмысловага значэння».

Па праўдзе кажучы, Аляксандар нават і не ўспамінаў аб tym, што з'яўляецца паручыцелем. «Потым атрымалася

так, што мой знаёмы пайшоў у адпачынак, — распавядае мужчына. — І з яго праста не вярнуўся. Як у воду кануў. Ужо пазней я даведаўся ад яго прыяцеляў, што ён з'ехаў кудысьці ў білзе замежжа. Невузабаве мне патэлефанавалі з банка. Вось тут і «спатрэбіўся» пункт пра мае абавязкі як паручыцеля».

УСЁ ЧАСЦЕЙ НЕ ПЛАЦІМ ПА ПАЗЫКАХ

Аляксандру нічога не засталося, як выплачваць доўг свайго знаёмага.

Цяпер Аляксандар "адрывае" ад свайго сямейнага бюджету па 400 тысяч рублёў штомесячна, каб разлічицца за чужі банкаўскі крэдит.

«Што тут казаць, прыходзіцца цяжка. Большая частка майго заробку ідзе на пагашэнне запазычанасці. Ведаеце, гэта ўсё мая вера ў людзей вінаватая», — кажа Аляксандар.

Падобная гісторыя на сённяшні дзень не з'яўляюцца рэдкасцю. Усё часцей бела-

русы не вяртаюць свае даўгі банкам.

На 1 студзеня 2009 года запазычанасць беларусаў па спажывецкіх крэдытах і крэдытах на жыллё складала 12,56 трлн рублёў.

ДАРЭЧЫ

Па словах прадстаўніка аднаго з банкаў Слоніма, суматакзваных проблемных запазычанасцяў іх колькасць з'яўляецца інфармацыйнага карыстання, якая не выдаецца.

«У любым выпадку нявернутыя крэдыта ёсьць у любым банку. Але мы працуем над гэтым пытаннем — падключаем службу бяспекі, а таксама юрысты банка. Толькі ў адзінковых выпадках прыходзіцца звяртацца ў суд», — падагульніў гутарку банкір.

ВОЛЬГА ШЫЛА

На Беларусь абринуліся адразу дзве эпідэміі — вірусных захворванняў і чутак. Улады абвяргаюць звесткі, што ў краіне бушуе свіны грып, а неафіцыйныя крыніцы паведамляюць пра тое, што людзі мруць ад гэтай хваробы.

Д'ябал, як заўжды, хаваецца ў дэталях. Паводле афіцыйнай версii, некалькі чалавек у мінскіх бальніцах памерлі з пнеўманіяй. Аднак вядома, што грып небяспечны галоўным чынам менавіта праз ускладненні. І пнеўманія з'яўляецца адным з іх.

Крыніца "Радыё Свабода" ў адной з бальніц Мінска паведаміла:

— За выходныя дні ў нашу бальніцу паступіла 150 чалавек з пнеўманіяй. Наша аддзяленне і дзве пульманалогіі забіты цалкам. Гэта ўскладненні пасля перанесенага грыпу. А ў хворых, якія памерлі, пацвердзіўся «свіны» грып, — нам так абвясцілі.

А шмат памерла?

— Чалавек дзевяць. У нас памерлі трох альбо чатыры, астатнія — у пятай бальніцы. Там жа з усіх медработнікаў узялі падпіску аб невыдаванні інфармацыі.

Спрабы "Комсомольской правды в Беларуси" пацвердзіць ці аভвергнуць гэтую звесткі мелі супярэчлівыя вынікі.

— Гэта праўда, што ў вас б чалавек памерла ад пнеўманіі? — датэлефанаваўся журнالіст у рэанімацію 6-й бальніцы.

— Значна больш. У нас цяжкіх хворых пацыенты.

Аднак галоўны лекар бальніцы гэтую інфармацыю аভверг:

"СВІНЫ" ЧАРНОБЫЛЬ?

Далёка не ў кожнай мінскай аптэцы знойдзець цяпер такі асартымент лекаў

— Ад пнеўманіі ў нас памёр адзін чалавек.

Такім чынам, улады робяць усё, каб пазбегнуць панікі. І вельмі крыйдзяцца на недавер з боку насельніцтва.

— Мяне крыйху бянтэжыць такі падыход, калі людзі дзесяці сумніваюцца ў тым, што звесткі, якія сёння прадстаўляе Міністэрства аховы здароўя, дакладныя, — заяўляла падчас ток-шоу "Выбар" галоўны санітарны лекар Беларусі Валянціна Качан.

Аднак беларусы добра памятаюць, што гранічная шчырасці ад улад чакаць не варта. Інфармацыю пра тое, што здарылася ў Чарнобылі, ад грамадскасці ўтойвалі да апошняга. З больш свежых прыкладаў можна прыгадаць, як Аляксандар Лукашэнка ў навагоднім віншаванні абяцаў

беларускаму народу, што ніякага абвалу не будзе, а на наступны дзень беларускі рубель ляскнёт на 20%!

Паралелі з Чарнобылем узнікаюць яшчэ і праз тое, што напасць ізноў ідзе з Украіны. Тамтэйшыя ўлады адкрыта сцвярджаюць, што становішча досыць сур'ёзнае. З-за грыпу забаронены масавыя мерапрыемствы, спынены прызыў у войска, прымаюцца іншыя супрацьепідмічныя заходы.

Тым часам пайшлі чуткі, што ў Драгічыне памерла настаўніца, якая напярэдадні наведвала Украіну. 2 лістапада галоўны лекар раённага Цэнтра гігіёны і эпідэміялогіі Міхаіл Стакейка пацвердзіў гэтую інфармацыю: дыягназ — пнеўманія.

Але беларускія ўлады захоўваюць алімпійскі спакой, хаця ў аптэках ужо скончыліся антывірусныя прэпараты і наўват марлевыя павязкі. Міністэрства аховы здароўя раіць шыць іх самастойна.

Карацей кажучы, ратаванне тых, хто тоне, — справа рук тых, хто тоне. Не дзіўна, што настроі ў грамадстве не надта аптымістычныя. На гэтым глебе хутка прапастаюць любыя чуткі. І цяпер высветліць рэалныя стан спрайу надта цяжка: ці то ажыяцтаж ствараеца штучна, ці то, наадварот, сапраўдная ситуацыя замоўчываецца, бо значна горшая, чым сцвярджаюць улады...

ВАЛЯНЦІН СЫЧ

ЧАГО ХОЧА БЕЛАРУСКА?

Днямі падчас круглага стала "Жаночая канвенцыя ў Беларусі: абавязацельствы і выканнанне" спецыяліст лабараторыі "Новак" Надзея Яфімава абарадавала некаторыя шакіруючыя вынікі сацыялагічнага даследавання "Становішча жанчын на рынку працы". Высветлілася, што многія з аптынных жанчын ацэньваюць сваё матэрыяльнае становішча як вельмі дрэннае, баяцца згубіць працу, а некаторым увогуле ледзь-ледзь хапае на ежу...

МАШЫНА АЛЬБО...

КЕФІР?

—Мыапытали 22 прадстаўніцы жаночых аб'яднанняў, з якіх 17 — зарэгістраваныя, а 5 — не, — распавяла спадарыня Яфімава. — Большасць з аптынных жанчын ацэньваюць сваё эканамічнае становішча як сярэдняе, а амаль трэцяя частка — як вельмі і вельмі дрэннае. 10,4 працэнта жанчын адказалі, што зводзяць канцы з канцамі, ім не хапае нават на ежу. Каля 40 працэнтаў прызналіся, што на самыя неабходныя прадукты грошай быццам бы хапае, а вось на адзенне — з цяжкасцю.

5,9 працэнта з аптынных могуць без асаблівых цяжкасцей дазволіць сабе абаравіць гардэроб, набыць прадукты, але не могуць дазволіць сабе купіць машыну, дачу і зрабіць іншыя буйныя пакупкі. І толькі 0,1 працэнта жанчын могуць дазволіць сабе абсалютна ўсё.

Эканамічныя чаканні жанчын яшчэ больш песімістычныя, чым ацэнка цяперашняга становішча. Многія чакаюць зніжэння заробку і даходаў, некаторыя баяцца згубіць працу.

Прыкладна каля 60 працэнтаў жанчын, з якімі мы размаўлялі, працуюць, але больш за чвэрць з іх незадаволены сваёй працай з-за нізкага ўз-

роўню заробку і адсутнасці перспектывы яго падвышэння. Многіх не задавальняе іх працоўны графік.

Роўная правы і абавязкі ў нашых сем'ях – рэдкасць

Толькі 15 працэнтаў жынкі сказали, што не баяцца застацца без працы. 20 працэнтаў прадстаўніц слабага полу гэтая праблема непакоіць вельмі канкрэтна.

На пытанне "Што будзеце рабіць, калі згубіце працу?", многія адказалі, што будуць шукаць новую работу. Але толькі 16 працэнтаў мяркуюць, што без асаблівых цяжкасцей зможуць працаўладкавацца на аналагічную пасаду. 40 працэнтаў жанчын упэўнены, што ім прыйдзеца працаўца не па спецыяльнасці, а 18 працэнтаў перакананы, што новая праца будзе нізкааплачвальнай.

Параход, але толькі каля 4 працэнтаў жанчын лічаць, што змогуць дамагчыся ней-

кіх поспехаў на ніве прадпрымальніцтва.

ШТО СКАЖУЦЬ У ААН?

Сустарышня грамадскага аб'яднання "Жаночы незалежны дэмакратычны рух" Людміла Пецина цяпер разам з экспертамі рыхтуе справаздачу ў спецыяльны камітэт ААН пра беларускіх жанчын.

— З лістапада 1981 года Беларусь падпісала Жаночую канвенцыю, — распавяла выданню "Ту і цяпер" спадарыня Пецина. — Мы былі ў ліку пер-

тыўных справаздач? Справа ў тым, што ў афіцыйных паперах можа быць прадстаўлена нейкая аб'ектыўная лічба, але яна не адлюстроўвае тыя тэндэнцыі, што адзначаюцца ў краіне. А сам камітэт ААН можа і не зварнуць увагі на тыя ці іншыя моманты — вельмі шмат краін прадстаўляе свае справаздачы. На жаль, нашы ўлады не заўсёды разумеюць, што спрыяльнай карцінай, якую яны часцей за ўсё млююць у сваіх паперах, — гэта не заўсёды добра. Бокалі на самай справе ў краіне існуюць праблемы, а іх утойваюць, то ніхто не будзе даваць дапамогу на іх вырашэнне. Тым самым, спрабуючы зрабіць добры твар, улада сама пазбаўляе сябе дадатковых рэурсаў.

У справаздачы, якая зараз рыхтуецца, мы ў першую чаргу адзначаем такія праблемы, як беднасць і дыскрымінацыя на рынку працы.

Паводле слоў Людмілы Пециной, на сайце ААН пакуль няма інфармацыі аб tym, што сёлета Беларусь будзе тримаць справаздачу аб становішчы жанчын. Хаця, па некаторых звестках, афіцыйны даклад ужо быў накіраваны ў Міністэрства замежных спраў.

“А калі яны будуць перадаваць справаздачу ў ААН — невядома, бо МЗС Беларусі — даволі закрытая структура, — гаворыць Пецина. — У графіку на 2010 год Беларусь пакуль няма. Гэта сведчыць аб tym, што справаздача альбо пакуль не пададзена, альбо выклікала нейкія пытанні і адпрайлена на дапрацоўку.

Сваю справаздачу мы маем намер накіраваць у ААН на прыканцы лістапада, але пакуль там не будзе афіцыйных папер, разглядаць наш даклад ніхто не стане”.

ЛЕРА ТАРАСАВА, спецыяльна для svabodaby.net.

ТОЛЬКІ ЛІЧБЫ

МІНЮСТ НЕ ЗАЎВАЖАЕ ДЭФІЦЫТУ?

Паводле даных, якія прадставіла на круглым стале "Жаночая канвенцыя ў Беларусі" дырэктар асветніцкай установы "Цэнтр праўнай інфармацыі" Вольга Смалянка, на 1 ліпеня гэтага года ў Беларусі налічвалася ўсяго толькі 32 жаночыя арганізацыі (ва ўсякім выпадку, у статуте гэтых арганізацыяў пазначана, што яны займаюцца жаночымі пытаннямі). На 1 кастрычніка бягучага года ў Беларусі ўвогуле налічвалася 2 224 грамадскія аб'яднанні.

Пяць гадоў таму ў краіне было 2 214 грамадскіх аб'яднанняў. І з іх 38 — жаночых.

Між іншым, паводле вынікаў даследаван-

няў лабараторыі "Новак", большасць жаночых арганізацый у першай тройцы праблем, якія непакоіць іх на сённяшні дзень, назвалі недастатковае фінансаванне, недасканалае за-канадаўства, а таксама нізкую сацыяльную актыўнасць грамадства.

“Сумнай выснова вынікае з гэтай статыстыкі, — рабіць вывад спадарыня Смалянка. — Ніякай дынамікі росту не заўважаецца. Надаварот, колькасць жаночых арганізацый скрапілася. І гэта прытым, што Міністэрства юстыцыі сцвярджае, што ў Беларусі без асаблівых праблем рэгіструюцца самыя розныя арганізацыі”.

Людміла Пецина перакана-
ная: жанчын у Беларусі неда-
ацэньваюць

ВЯЛІКАЯ ІСЦІНА РЭГІМАНТАСА

Народны артыст СССР літавец Рэгімантас Адамайціс сыграў сотні харкторных роляў у тэатры і кіно. Сёння ён паўстае перад гледачамі ў вобразах лядашчага Казановы, Джорджа Буша і старога, якога сын адпраўляе ў дом састарэлых. Карэспандэнты "Тут і цяпер" пабылі ў гасцях у вядомага акцёра ў Вільні і распыталі яго аб ролях на сцэне і ў жыцці.

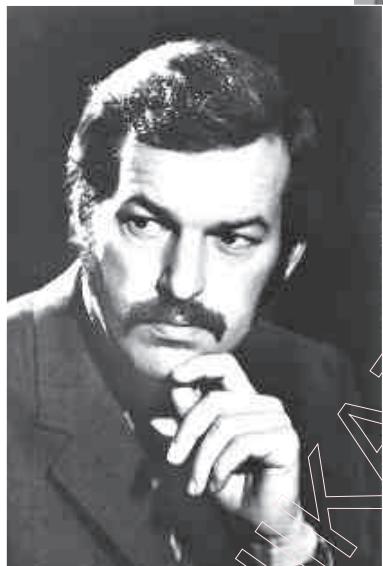
З ЖОНКАЙ ПАЗНАЁМІУСЯ НА ЗДЫМКАХ

— Першым чынам (вось мне жонка мая Эўгенія падказвае) перадайце вялікае прывітанне майму беларускаму сябру Расцілаву Янкоўскому і былому амбасадару Беларусі ў Літве Яўгену Вайтовічу.

— Абавязкова перададзім. Паважаны Рэгімантас, у савецкі час фільм «Ніхто не жадаў паміраць» стаў бомбай — да гэтага ніхто не гаварыў пра тое, што ў Літве былі лясныя браты. А зараз у Літве паказваюць гэты фільм?

— Так, гэты фільм у свой час, сапраўды, нарабіў шмат шуму. Не магу зразумець да гэтуль, як яго цэнзура прапусціла, ды яшчэ на ўсесаюзны экран! Думаю, карціну прапусцілі не з-за таго, што гаворка ішла аб лясных братах, а, хутчэй, за яе несумнеўную мастацкія вартасці. Для літоўцаў лясныя браты не былі таямніцай: усё адбывалася на нашых вачах. Гэта ж быў партызанскі рух супраціву.

Праўда, гэтыя людзі былі асуджаны. Яны спадзяваліся, што прыйдуць амерыканцы, і Літва ізноў здабудзе волю. Гэтага не адбылося. Большасць з іх была забіты савецкім войскам, хтосьці здаўся... Я не ведаю, наколькі часта гэты фільм паказваюць у нас. Мусіць, часцей яго "круціць" маскоўская тэлебачанне. Асабіста мне больш падабаецца фільм «Пачуці», на здымках якога я пазнаёміўся са сваёй жонкай. Яна выконвала там дзве ролі — жанчын, у

якіх закахаўся мой герой. Гэты фільм, на маю думку, танчэйшы, чым «Ніхто не жадаў паміраць», які больш нагадвае вэстэрн. А тут — чалавечыя пачуцці...

— Вы самі маеце дачыненне да палітыкі?

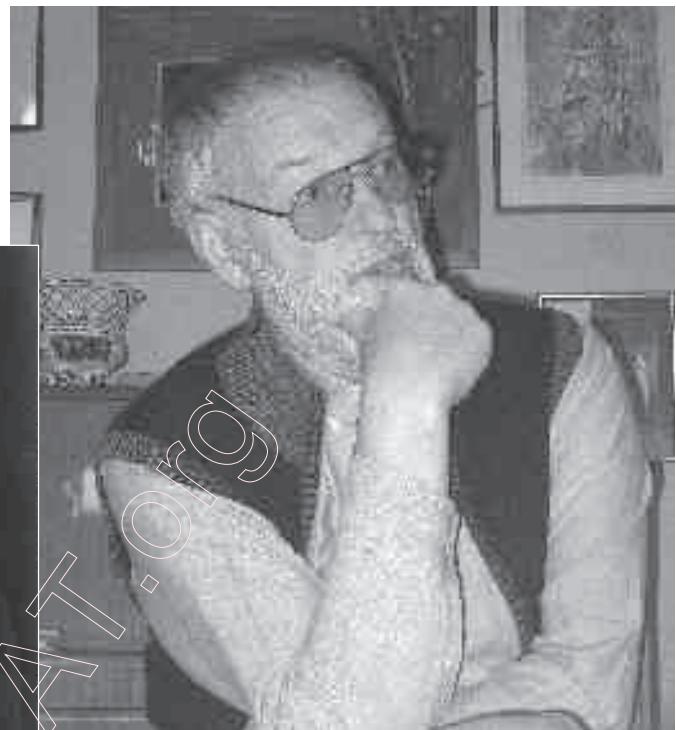
— Не. Напрыканцы 80-х мінулага стагоддзя я ўваходзіў у склад ініцыятыўнай групы руху за перабудову "Саюдзіс". Але эта не моя заслуга — мяне абраў ад кінематографістаў. Потым сядзеў у Крамлі дэпутатам (зноў-такі мяне выбраў). А на самай справе я чалавек глыбока беспартыйны. Я нават у кампартыі не быў. Да гэтуль дзіўлюся: як у мяне так атрымалася?!

МАСТАЦТВА ЖЫЦЬ СУЧАСНАСЦЮ

— Пасля выдатных фільмаў 80-х ці адчуваеце Вы настальгію па тых часах?

ДАВЕДКА «ТІЦ»

Рэгімантас Адамайціс скончыў фізіка-матэматычны факультэт Вільнюскага ўніверсітэта (1959), затым акцёрскі факультэт Літоўскай кансерваторыі (1962). У 1962-1968 — акцёр Каўнаскага драматычнага тэатра, з 1968 — Акадэмічнага тэатра драмы ў Вільнюсе. Зняўся больш чым у 40 фільмах. Вядомасць да яго прыйшла пасля фільма «Ніхто не хадзе паміраць». Народны артыст СССР.

Адамайціс малады (на левым фота) і Адамайціс пажылы (на правым фота) гэта не два розныя чалавекі.

— Настальгія ёсць. Гэта маладосць была, час, які ўжо не вернеш... Але трэба жыць сённяшнім днём. Калі я здымаліся ў фільме «Сяргей Лазо» на малдаўскай кінастудыі, наша група сустракалася з ветэранамі той вайны. Хацелі даведацца, як жылі ў той час, каб зняць падзеі больш верагодна. І вось сядзіць такі дзядок, настальгіруе і успамінае: «Ды там на скрыжаванні стаяў браневік, перакошаны на левы бок!». Другі такі ж стары пачынае крычаць: «Не, на правы!». Вось да чаго такая настальгія прыводзіць. Я такім старым становіцца не жадаю.

— А якая рэальнасць у вас цяпер?

— О, гэта вельмі доўгая размова. Яшчэ раз паўтару — трэба жыць не мінульым, а сучаснасцю. Пакуль рухаешся. Хоць, ведаеце, ёсць такі анекдот. Прыходзіць акцёр у рыбную краму і кажа прадаўцу: «Вылавіце мне з акварыума ву-у-уну таго карпа!». Прадаўец доўга ловіць рыбу, бо тая выкручваецца. Нарэшце вылавіў, паклаў на вагі. Карп саскокае, прадаўец зноў яго кладзе. Акцёр пытаецца: «Рыба свежая?». Прадаўец адказвае: «Вы што,

не бачыце? Яна ж рухаецца!» «Э! Мая бабуля таксама рухаецца! Але няўжо яе можна называць свежай?»

КРЫЗІСУ Ў ТЭАТРЫ НЯМА

— Скажыце, Вы зараз запатрабаваны як акцёр?

— Не вельмі. Але я сам ствараю свою запатрабаванасць. Калі я буду сядзець, склаўшы руکі, нікак запатрабаванасці не будзе. У мене ёсць роля ў Малым тэатры: у Маскве я заняты ў антэрпрэзіе па п'есе «Паб» братоў Прасняковых, яшчэ іграю ў спектаклі «Стары Казанова». Працую.

— А ў літоўскіх тэатрах ёсць публіка? Не ўсеышлі ў інтэрнат?

— Я сам здзіўлены: крыйзіс, а гледач усё роўна ёсць! Значыць, ёсць патрэба. Праўда, не ведаю, у чым. Тэатр — тонкае мастацтва. Зрэшты, і ён зараз усё больш мае цягу да шоу-бізнесу — усялякія там эфекты і іншае.

— І ўсё роўна галоўная фігура ў ім — артыст.

— Я б так не сказаў. Сёння тэатр усё часцей становіцца рэжысёрскім мастацтвам. Рэжысёр — узурпатор, які лічыць: усё, што адбываец-

АДАМАЙЦІСА

ца на сцене — только ягоная творчесць і заслуга, а акцёры — марынетки, якія павінны выконваць яго задумы. А вось што такое кіно, я дагэтуль не могу зразумець. Як з таго, што адбываецца на здымачнай пляцоўцы, у выніку ўзнікае мастацтва? Не могу сабе расплюмачыць. Зрэшты, тое, што зараз паказваюць па літоўскіх тэлеекранах, прыводзіць мене ў жах. Засілле амерыканскага кіно, дзе кожную хвіліну забіваюць, збіваюць, гвалтуюць... Гэта не мастацтва! Я забараніў бы гэта паказваць. Насамрэч, кіно — гэта можа, карцінкі, якія рухаюцца і гіпнатаўзуюць. А гэтыя "малюнкі" нічога добрага не даюць! Аднак яны кожны дзень трапляюць у мозг гледача і фарміруюць ягоную асабу. Якая гэта будзе асаба?

Увогуле зараз дзякуючы прагрэсу знікае шмат добрых рэчаў. Напрыклад, ліставанне на паперы. Зараз інтэрнэт, мабілка... Стыль такіх зносінай не той, што быў раней, калі людзі ліставаліся. Шкада, што гэта знікае.

"ПРАЦУЙ, ПАКУЛЬ НЕ ПАМРЭШ"

— Вам, мусіць, шмат лісту дасылалі прыхільніцы?

— Было ў свой час. Помню нават кур'ёзы выпадак, калі напісала жанчына з турмы. Маўляў, "вось убачыла вас у кіно і закахалася". Я меў неасцярожнасць адказаць. Пашкадаваў: жанчына сядзіць у турме, дзесяць гадоў ёй прысудзілі. Што тут пачалося! Горы лістоў ад яе: "люблю!", "адбуду пакаранне і прыеду"... Я спужаўся і перастаў пісаць. Дзякую Богу, яна так і не прыехала.

— А ў вашым сямейным жыцці была рэўнасць?

— Так, у жонкі. А ў мяне — не. Я чалавек нераўнівы. Дакладней кажучы, жонка мне падставы для рэўнасці не давала.

— А Вы давалі?

— А я даваў. Вось мы зараз сядзім, гаворым пра тое-сёе: пра тэатр, кіно... У маладосці пралятаюць гадзіны, дні, гады, а потым думаеш: у чым сэнс, у чым тваё прызначэнне?

Я ў юнацтве ўсё шукаў сэнс жыцця. Доўга шукаў. А потым пазнаёміўся са сваёй жонкай і яе бацькам, майм будучым цесцем — простым вясковым чалавекам, які ўмёў рабіць так многа карысных рэчаў: кузня ў яго была, стяларнічаў, араў, дом пабудаваў. Прыйехаў я да яго, тады яшчэ нежанаты, і ўсё спрабаваў паказаць, які я разумны. Селі мы за стол, пачалі піць дамашнє віно, а я ўсё пра сэнс жыцця — Шапенгауэртам, Ніцшэ... У цесца руکі былі велізарныя, далонь — як патэльня. І вось падпёр ён гэтай рукой шчаку, сядзіць, слухае. Слухаў, слухаў, потым махнуў сваёй патэльняй і кажа: "Працуй, працуй, працуй, пакуль на памрэш". Я тады не зразумеў. Але гэтая фраза кожны дзень вярталася ў маю галаву, і потым я зразумеў, што цесьць адкрыў мене самую вялікую ісціну. Які сэнс існавання чалавека? Гэта нам невядома. Можа, яго зусім няма. Як фізік могу вам сказаць, што мэта жыцця — смерць, як бы сумна гэта ні гучала. І я могу вам гэта даказаць. Так што ж цяпет, нічога не рабіць? Сесці — давай, налівай? Трэба працаваць! Хаця б для таго, каб даць выхад сваёй энергіі. Ад чаго ўсе войны на зямлі? Так людзі пазбяўляюцца ад лішняй энергіі. А вось калі б усе працавалі, не прыйшлося б ім адна забіваць. Такую ісціну адкрыў мене мой цесьць. Пакуль ты жывы — працуй! І я перастаў быць разумным і чытаць Шапенгауэра (сміеща).

ЗМІЦЕР БЕЛЫ, ТАЦЦЯНА САЛОДКАЯ, ВОЛЬГА ШЫЛА, ВАЛЕРЫЯ РЫМША

Дэмакратычныя сілы Магілёўшчыны, якія ў адрозненні ад мінскіх і агульнацыйных пакуль тримаюцца разам, завяршылі сваю кароткатэрміновую кампанію па зборы подпісаў выбаршчыкаў пад зваротам да дэпутатаў Нацыянальнага сходу.

ЦІ АДКЛІЧУЦЬ ДЭПУТАТАЎ

Гэтаму яны прысвяцілі круглы стол з удзелам прадстаўнікоў партыйных і грамадскіх організацый, журналісташ місцовых выданняў. За некалькі тýдняў актыўісты кампаніі сабралі ва ўсіх 9-ці быльых выбарчых акругах больш як 3 тысячы подпісаў пад патрабаваннем вярнуць малазяспечаным людзям льготы, адбраныя ў іх два гады таму.

Найперш гаворка вядзецца пра тых, хто мае патрэбу ў пастаянным медычным наглядзе і для каго спажыванне лекаў, кошты на якія няўхільна і трывала падвышаюцца, з'яўляецца жыццёвай патрэбай. Магілёвец Сяргак Гіркін, інвалід з дзяцінства, які прысутнічаў на падвядзенні вынікаў падпісной пратэстнай кампаніі, да свайго ранейшага подпісу дадаў эмачыйны каментар: "У нас чалавеку з пэўнымі фізічнымі адхіленнямі немагчыма ўладкавацца на працу, а жыць на дзяржаўную пенсію немагчыма пры ўсім старанні". Падобныя каментары, дарэчы, пакінулі многія апытаныя пенсіянеры і грамадзяне з малазяспечаных сем'яў, якіх апошнім часам становіцца ўсё больш.

Красамоўнымі эпізодамі ад супрэц з людзмі, якія жыву рэагавалі на падпісную кампанію, на пасяджэнні круглага стала падзяліцца таксама актыўісты, якія непасрэдна абыходзілі кватэры і дамы ў Магілёве, Бабруйску, Бялыніцкім,

Шклоўскім, Касцюковіцкім, Горацкім і Дрыбінскім раёнах. Як зрабіў выснову каарднатор кампаніі Юры Новікаў, у іх склалася ўражанне, што практычна ўсюды нядаўнія выбаршчыкі "палатных" дэпутатаў ад Магілёўшчыны цяпер хочуць адклікаць да рэальных клопатаў людзей.

Папярэджанне аб гатоўнасці магілёўскіх дэмакратаў распачаць кампанію за адкліканне дэпутатаў, абраных у рэгіёне (пры ўмове, што тыя адмовіцца вярнуцца да аблеркавання пытання льгот), адмыслова агаворана ўзвароце да народных абраўнікаў. У бліжэйшы час гэты зварот будзе накіраваны кожнаму дэпутату разам з подпісамі выбаршчыкаў ад кожнай з 9-ці акруг.

Свой боку ініцыятары падпісной кампаніі вернуцца да ацэнкі дэпутацкага рэагавання на патрабаванні людзей праз месяц. Рэальная разглядаючы сітуацыю ў дзяржаве, дэмакраты не маюць спадзявання на тое, што дакладна за гэты час праблема льгот будзе разгледжана і тым больш вырашана ў маштабах краіны. Таму яны даюць сэнсішнім дэпутатам "прамежкавы шанц" — запрашаюць іх да ўдзелу ў арганізацыі і правядзенні ў гэты перыяд круглага стала па ўзнятай прафлеме сумесна з прадстаўнікамі рэгіональных дэмакратычных сіл і выбаршчыкаў.

ВІКТАР ВОЙТ

Дэпутатам ад Магілёўшчыны трэба будзе прыкладці намаганні, каб застацца ў сваіх крэслах.

РАЗБУРЭННЕ МІФАЎ: РАЗВЕДКА БОЕМ

На "Белсаце" выйшаў фільм "Беларусь пад нямецкай акупацыяй. 1941-1944".

Здавалася б, гэты дакументальны серыял, паказаны ў кастрычніку, павінен быў выклікаць публічныя водгукі. Проста па азначэнні: няма, напэуна, іншай тэмы, якая была б горш вывучана і адначасова выклікала б нагэтулькі непадробную цікавасць да сябе ў беларускім грамадстве.

Але мінула некалькі тыдняў пасля прэм'еры, а ў друку, у тым ліку недзяржаўным, водгукаў не з'явілася. Хоць анонсаў у прэсе да гэтага хапала.

Нешта падобнае адбылося раней і з фільмам Аляксандра Ступнікава "Із-Гоі", які таксама выйшаў на "Белсаце" і быў прысвечаны яўрэйскім партызанскамі атрадам у Беларусі.

Між тым, трохсерыйная стужка Антона Цялежнікава (кожная серыя па 50 хвілін) не можа не ўразіць сваёй маштабнасцю. Вялікая колькасць малавядомай ці зусім невядомай кінахронікі, рэдкія фотадокументы з архіваў, унікальныя сведчанні сучаснікаў — свайго роду цэлыя кантынент, які дагэтуль застаецца "тэра інкогніта" для абсалютнай большасці беларускіх гледачоў, асабліва маладых. Выключэнне складаюць, хіба, тыя, хто чытаў фундаментальную працу гісторыка Юрыя Туронка "Беларусь пад нямецкай акупацыяй", якая, уласна кажучы, і лягла ў аснову фільма.

Бадай, самае каштоўнае ў стужцы — інтэр'ю самога Туронка, а таксама айца Аляксандра Надсана, навукоўца Барыса Кіта, іншых жывых удзельнікаў і сведак тагачасных падзеяў у Беларусі. Без іх інтэр'ю, без погляду, так бы мовіць, з таго боку (усе яны пасля адступлення немцаў апнуліся ў эміграцыі), фільм наўрад ці атрымаўся б такім цікавым. Доўгі час нават самі імёны гэтых людзей былі пад забаронай. Як і імёны презідэнта Беларускай цэнтральнай рады Радасла-

Менавіта гэтая кніга і лягла ў аснову фільма

ва Астроўскага, кіраўніка Беларускай краёвай абароны Францішка Кушаля, бургамістра Мінска Вацлава Іваноўскага і многіх іншых прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі, якія супрацоўнічалі з нямецкай адміністрацыяй.

Апошнім часам пра БЦР, БКА, Беларускую народную самапомочь сталі гаварыць больш, у тым ліку ў адкрытым друку. Але ў цэлым гэтая тэма, асабліва яе аб'ектуная гісторычная ацэнка, заставалася прадметам табу. Фільм "Беларусь пад нямецкай акупацыяй" яго як бы здымает.

Але гэта толькі першы подступ да тэмы. Калі глядзішь стужку, сочыш за развіццём узаемадносін унутры беларускіх структур, створаных пад акупацыяй, бараць-

бой за ўладу паміж асобнымі беларускімі дзеячамі, цяжка пазбавіцца ўражання, што назіраеш за паводзінамі жывёл у тэрарызме. Якім б высокім меркаваннямі ні кіраваліся б тыя людзі, як бы яны ні любілі Беларусь, іх паводзіны на фоне акупацыйных парадкаў, зверстваў фашыстай, катаванняў палонных, масавага знішчэння яўрэяў — як тых, што жылі ў Беларусі, так і вывезеных з Еўропы, цяжка назваць людскімі. Зразумела, як і паводзіны тых партызан, якія рабавалі вёскі, гвалтавалі і расстрэльвалі сялян без суду і следства — за "супрацоўніцтва" з немцамі.

Аўтары фільма пазбягаюць наўпроставых ацэнак. І гэта слушна. Але перанос на другі-трэці план жахаў вайны, лёсу мірных жыхароў наўрад ці апраўданы творчай задумкай. Апісання таго, як жылі простыя гараджане і сяляне ў акупацыі, як яны спрабавалі выжыць, як ставіліся да акупантатаў і да іх беларускіх памагатых, мне асабіста, як гледачу, не хапіла ў фільме.

Тое, што аўтары ўзяліся за бязмежна складаную задачу, паказала і аблеркаванне з удзелом прафесійных гісторыкаў Кузьмы Козака і Аляксея Літвіна. Дарэчы, само гэтае аблеркаванне падалося мне не менш каштоўным за прэм'еру.

Гэтая размова, якую тут няма магчымасці падрабязна разбіраць, паказала, што да асэнсавання таго, чым была для Беларусі вайна 1941—1944 гадоў і **што** гэта была за вайна, нашаму грамадству яшчэ далёка. Адсутнасць рэакцыі на фільм сведчыць, прынамсі, пра тое, што яно яшчэ не гатова аблікарываць тэму гісторычнай адказнасці. Яно, што называецца, у вочы не бачыць мінулага. І віна тут не толькі ўлад.

Вельмі важна не замяняць у працэсе асэнсавання гісторыі старыя міфы іншымі — уяўленні пра спрэс "добрых і мужніх савецкіх партызан" на "добрых акупантатаў і высакародных калабарантатаў, сапраўдных барацьбітоў за незалежнасць".

МАКСІМ ПЕШКА

**КАЛІ ВЫ ХОЧАЦЕ ЧЫТАЦЬ НАШУ ГАЗЕТУ Ў ІНТЕРНЭЦЕ І Ў PDF-ВЕРСII,
ЗАХОДЗЬЦЕ НА САЙТ [WWW.SVABODABY.NET](http://www.svabodaby.net).**

**КАЛІ ВЫ ХОЧАЦЕ АТРЫМЛІВАЦЬ PDF-ВЕРСIU ГАЗЕТЫ,
ПАВЕДАМЦЕ НАМ НА E-MAIL info@svabodaby.net ВАШ ЭЛЕКТРОННЫ АДРАС.**